

«ОЙ, У ЛУЗИ ЧЕРВОНА КАЛИНА ПОХИЛИЛАСЯ»: ВИВЧЕННЯ ПІСЕННОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНЦІВ В ІНШОМОВНІЙ АВДИТОРІЇ

“OH, IN THE MEADOW RED VIBURNUM BENT DOWN”: STUDYING THE SONG HERITAGE OF UKRAINIANS IN A FOREIGN LANGUAGE CLASSROOM

У статті розкрито особливості вивчення української пісенної творчості на заняттях з української мови як іноземної (УМІ).

Проаналізовано стан вивчення окресленої проблеми в лінгводидактиці. Виокремлено українські народні пісні та пісні літературного походження, які вже були залучені як навчальний матеріал у процес навчання УМІ. Враховано думки дослідників про пісенні тексти як «дуже вдячний матеріал» для навчання іношомовців, що має великий лінгводидактичний потенціал і глибоку соціокультурну насиченість. Акцентовано увагу на перевагах використання пісень як навчального автентичного матеріалу в іношомовній аудиторії.

Запропоновано методичну модель вивчення української народної пісні «Ой, у лузі червона калина» в обробці Степана Чарнецького на занятті з УМІ (рівень B2) та історії її створення й популярності. Наголошено на актуальності опрацювання тексту зазначеної пісні та лінгвокраїнознавчих коментарів до неї з чужоземцями, які вивчають УМІ, про що свідчить інтерес до цієї музичної композиції, який спостерігаємо в багатьох країнах світу.

Описана методика охоплює всі види мовленнєвої діяльності й базується на текстоцентричному підході та низці методів і методичних прийомів: аудіовізуальному, читання з маркуванням, виконання вправ, складання сенкану тощо. В основі методичної моделі – два тексти: «Історія 400-літньої пісні», призначений до читання, та «Ой, у лузі червона калина», рекомендований на слухання. Обидва тексти доповнені системою вправ на розуміння їхніх змістів, завданнями, що допомагають семантизувати лексику калина та зрозуміти її символічне значення в українській культурі, та завданнями комунікативного характеру.

Така навчальна модель дає змогу не лише поглибити знання з УМІ, а й побіжно ознайомитися з важливими історичними та культурними фактами, що особливо важливо в контексті осмислення сучасних подій в Україні, до яких прикута увага цілого світу, та популяризації української культури за межами нашої держави.

Ключові слова: українська мова як іноземна, іношомовна аудиторія, українська пісня, чер-

вона калина, текст на читання, текст на слухання, система вправ.

In this article, the unique characteristics of Ukrainian song creativity are shown in the context of classes of Ukrainian as a foreign language (UFL). It analyses the current state of linguistic didactic research on the outlined problem. The Ukrainian folk songs and songs of literary origin that have already been incorporated into the teaching process of UFL are highlighted. We take into account the researchers' views on song texts as a "highly appreciated material" for teaching foreign speakers, with wide linguistic and didactic potentials and deep socio-cultural saturations. An emphasis is placed on the advantages of using songs as authentic educational materials in a foreign language classroom.

We propose a methodological model for the study of "Oh, in the meadow red viburnum bent down", arranged by Stepan Charnetskyi, for a UFL class in level B2, highlighting its history and popularity. The relevance of working on the text and discussing linguistic and cultural aspects with foreign students is demonstrated by the interest in the composition that can be observed in a variety of countries around the globe.

In terms of techniques, the described methodology includes a text-centric approach and a number of other methods: audio-visual, reading with marking, performing exercises, composing cinquain, etc. The model is based on two texts: "The Story of a 400-Year-Old Song", intended for reading, and "Oh, in the meadow red viburnum bent down", recommended for listening. Additionally, both texts contain a series of exercises designed to help students understand their contents, such as tasks that help them comprehend the semantics of the word "viburnum" and its symbolic significance in Ukrainian culture, as well as tasks that help them develop their communication skills.

The benefits of such an educational model are that in addition to deepening knowledge of UFL, important historical and cultural facts are briefly introduced, which is a necessary step in gaining a more profound insight into modern events in Ukraine, which are drawing worldwide attention, and promoting Ukrainian culture abroad.

Key words: Ukrainian as a foreign language, foreign-language classroom, Ukrainian song, red viburnum, a text for reading, a text for listening, system of exercises.

УДК 811.161.2'243:784,4
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2022/51.1.12>

Горда О.М.,
канд. філол. наук,
ст. наукова співробітниця
Міжнародного інституту освіти,
культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету
«Львівська політехніка»

Постановка проблеми. Велику частину української нематеріальної культурної спадщини становлять пісні. Українська пісня – це історія нашого народу, скарб його мудрості. Ментальність українців і все, що створювали наші пращури та передавали наступним поколінням, відображено в пісні. А «там, де пісня, – лине мова» [1]. Крім того, пісенні тексти мають глибоку соціокультурну насиченість. З огляду на це, в українській пісенній

спадщині закладено великий лінгводидактичний потенціал, тому пісні варто залучати як навчальний матеріал у процес вивчення української мови, зокрема й з іноземцями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній методиці навчання української мови як іноземної (УМІ) уже маємо низку розвідок, що розкривають особливості використання пісенних текстів на заняттях у межах цього курсу. Це дисер-

таційне дослідження О. Пальчикової [10], публікації О. Антонів [2], Т. Лещенко, І. Самойленко та В. Юфименко [7], О. Деньги [6], Н. Мартинишин [8], Л. Назаревич і Н. Денисюк [9] та ін.

Пісні є «дуже вдячним матеріалом для навчання іноземців» [2, с. 210] і відкривають багато «якісно інших» можливостей у навчальній практиці мови [6, с. 177]. Лінгводидакти наголошують на перевагах використання пісенних текстів як навчального автентичного матеріалу в іншомовній аудиторії: 1) сприяють швидкому засвоєнню живої розмовної мови; 2) активізують різні види мовленнєвої діяльності; 3) репрезентують зразки різних мовних жанрів і функціональних стилів мови; 4) містять часто вживані лексико-граматичні конструкції, пряму та непряму мову, синтаксичні кліше, емоційно забарвлену та експресивну лексику, фразеологізми; національно орієнтовані мовні одиниці тощо; 5) є ефективними у виробленні та вдосконаленні артикуляційних навичок; 6) позитивно впливають на розширення культурної пам'яті вторинної мовної особистості; 7) формують уявлення про країну, мову якої вивчає чужоземець (історичні та географічні особливості, національний характер, проблеми суспільства та ін.); 8) дають змогу одночасно використовувати зоровий і слуховий канали отримання інформації; 9) сприяють формуванню естетичних смаків; 10) створюють гарний, сприятливий до навчання, настрій в аудиторії [2, с. 207; 7, с. 261; 10, с. 169; 6, с. 175–177; 9, с. 95].

Недарма, як зазначає О. Антонів, за кордоном, зокрема у Польщі, уже розроблено спеціальний музичний посібник «Śpiewająco po polsku» (автори – А. Maikiewicz, J. Tambor), що допомагає студентам-іноземцям вдосконалювати знання польської мови [2, с. 210]

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідники у площині УМІ зацентрували увагу на лінгводидактичному потенціалі таких українських народних пісенних текстів і пісень літературного походження: «Ой у вишневому саду...», «Несе Галя воду», «Ти казала в понеділок», «Хто родився в січні», «Гей, наливайте повнії чари», «Варенички», «Ой у полі жито», «Щедрик» (в обробці М. Леонтовича), «Весна прийде» (у виконанні Олега Скрипки), «Твої зелені очі» (з репертуару С. Вакарчука), «Осінній день березами почавсь», «Осанна осені» (на слова Л. Костенко, у виконанні О. Богомолець) тощо [10, с. 169; 2, с. 207–210, 9, с. 96–97]. Це наразі невеликий перелік, що говорить про потребу в лінгводидактичних дослідженнях українських пісень, зокрема прикладного характеру. Пропонуємо доповнити його піснею «Ой, у лузі червона калина», що стала символом нескореної боротьби українців у російсько-українській війні та лунає в різних куточках світу з уст як відомих вико-

навців, так і звичайних людей. Увага світу до цієї музичної композиції закономірно викликає до неї інтерес і в чужоземців, які вивчають УМІ, що свідчить про актуальність опрацювання тексту пісні та лінгвокраїнознавчих коментарів до неї на заняттях з іноземними студентами.

Мета статті – розкрити методику вивчення пісні й історії її створення та популярності на занятті з УМІ (рівень В2).

Виклад основного матеріалу. Пізнання та розуміння душі народу починається із заглиблення у витоки його культури [3, с. 184]. Запропонувавши пісню до вивчення в іншомовній аудиторії, ставимо **Завданням 1** опрацювати лінгвокраїнознавчі коментарі до пісенного тексту. Насамперед необхідно зробити семантизацію лексеми **калина**. З цією метою пропонуємо студентам знайти це слово у словнику, з'ясувати його значення, дібрати до нього зображення та коротко описати, що воно означає.

Далі даємо **Завдання 2**, пропонуючи ознайомитися із українськими приказками про калину та поміркувати, що вона символізує. Із приказок ми обрали такі:

Без верби і калини немає України;
 Гарна калина, як рідна ненька Україна;
 Бузок і калина – пам'ять для сина;
 Хто з калиною знається, той у здоров'ї купається;
 Хто калину ламає – щастя не має;
 Де у дворі калина – там порядна родина;
 Калину і мак – не згордує козак;
 Калина, як дитина і літній людині зір звеселяє.

Цей перелік, за потреби, можна розширити.

Виконання **Завдання 3** полягає в наступному: студентам необхідно підтвердити або заперечити твердження:

1. В українській культурі калина символізує дитину.	Так	Ні
2. Калина є символом України.	Так	Ні
3. Калину вважали символом успіху козаки.	Так	Ні
4. Червоні ягоди калини символізують успіх у бізнесі	Так	Ні
5. Для українців калина – це пам'ять про давніх родичів.	Так	Ні
6. Калина символізує красу та щастя.	Так	Ні
7. Українці вважають, що ягоди калини є ознакою поганого здоров'я.	Так	Ні
8. Калина є символом негараздів у родині.	Так	Ні

У **Завданні 4** пропонуємо створити сенкан (короткий опис із п'яти рядків, що нагадує вірш) зі словом **калина**. Складаємо його за відповідною схемою № 1.

Схема сенкану	Приклад сенкану
<ol style="list-style-type: none"> Слово (зазвичай іменник), що виражає тему. Опис за допомогою двох прикметників. Дія, виражена трьома дієсловами. Фраза приблизно з трьох-чотирьох слів, пов'язана за змістом з описуваним словом. Синонім або інше підсумкове слово, що узагальнює суть теми на емоційно-образному рівні. 	<p>Верба Велика, розлога. Зеленіє, квітне, вабить. Над річкою гілля схилила. Краса.</p>

Зазначимо, що це класична схема складання сенканів. Її можна порушити та змінити. Детальніше про це йдеться в нашій публікації «Застосування методичного прийому «сенкан» на заняттях з української мови як іноземної» [5].

Виконуючи **Завдання 5**, студенти мають ознайомитися з коментарями про відомих українських діячів і українські військові формування, імена та назви яких їм незабаром трапляться в тексті. Далі – поміркувати та обговорити у групі, про кого з цих відомих постатей чи про яке з описаних військових формувань вони б хотіли дізнатися більше й пояснити, чому.

Коментарі до тексту

Богдан Хмельницький (1596–1657) – творець Української козацької держави та її перший гетьман, політик і дипломат.

Василь Пачовський (1878–1942) – український поет і мислитель, доктор філософії з історії мистецтва.

Володимир Антонович (1834–1908) – видатний український історик, археолог, етнограф, педагог і громадський діяч.

Михайло Драгоманов (1841–1895) – відомий український історик, філософ, літературознавець, фольклорист, громадський і політичний діяч.

Микола Леонтович (1877–1921) – український композитор, диригент, педагог і громадський діяч.

Михайло Зозуляк (1887–1936) – український оперний співак, зробив один із перших аудіозаписів Гімну України (1916).

Олександр Кошиць (1875–1944) – український композитор, диригент, викладач церковного співу, кандидат богослов'я.

Степан Чарнецький (1881–1944) – поет, журналіст, перекладач, актор, театральний критик і громадський діяч.

Українська повстанська армія (УПА) – військово-політичне формування українського визвольного руху, що діяло в Україні протягом 1942–1949 років (до середини 50-х років ХХ століття було у підпіллі). Стратегічною метою УПА було відновлення української державності. Чисельність цієї армії – понад 100 тисяч осіб.

Українські Січові стрільці (УСС) – перше у 20 столітті українське військово формування, що було створене та діяло в лавах Австро-угорської армії, оскільки Західна Україна тоді перебувала у складі Австро-угорської імперії.

Наступний етап – робота над текстовим матеріалом про пісню.

Завдання 6. Прочитайте текст, підкреслюючи чи занотовуючи незнайомі слова.

Історія 400-літньої пісні

Українці дуже люблять співати. Вони співають і тоді, коли їм дуже радісно, і тоді, коли дуже сумно. Український народ створив понад 300 000 народних пісень. Вони різні за змістом: історичні, жартівливі, коліскові, різдвяні, великодні... Про кохання, працю, життєві ситуації та боротьбу за свободу. Деяким з них багато-багато років – 100 та більше. Однак люди їх пам'ятають і передають у спадок майбутнім поколінням.

Такою давньою, майже 400-літньою, є пісня «Ой, у лузі червона калина». Вперше її почули глядачі вистави Степана Чарнецького за твором Василя Пачовського «Сонце руїни». Це було взимку 1914 року, напередодні Першої світової війни.

Історики вважають, що насправді Чарнецький створив римейк народної пісні, відомої з часів козаччини (середина 17 століття). Це була доба правління гетьмана Богдана Хмельницького та національних змагань українців за свою незалежність. Згодом, у другій половині 19 століття, цю давню пісню про червону калину записали та опублікували відомі вчені, збирачі української спадщини Володимир Антонович та Михайло Драгоманов.

Пісня в обробці Степана Чарнецького дуже швидко стала популярною. А на початку Першої світової війни її трохи переробили та взяли собі за гімн Українські Січові стрільці. Григорій Трух, командир стрілецької сотні, додав до пісні нові куплети.

У повоєнний час пісня полинула далеко за межі України. Її перший запис 1925 року зробив Михайло Зозуляк, український співак нью-йоркської «Метрополітен Опера». Вдруге на платівці пісня знову з'явилася у США. Тепер вже в обробці Олександра Кошиця – композитора, завдяки якому стала знаменитою у світі й українська колядка «Щедрик» в обробці Миколи Леонтовича (вона також відома як «Carol of the Bells»).

У період Другої світової війни з піснею «Ой, у лузі червона калина» на устах відважно боролися за свій край воїни Української повстанської армії. Після війни радянська влада заборонила виконувати цю пісню в Україні. Порушивши заборону, можна було потрапити до в'язниці.

Наприкінці 80-х років 20-го століття «Ой, у лузі червона калина» нарешті знову зазвучала в українських містах і селах. Її було чути на концертах, мітингах, акціях протесту, що відбувалися в Україні на зорі її незалежності.

Коли 24 лютого 2022 року на українську землю повномасштабно вторглася російська армія, ця славна пісня як символ нескореної боротьби багатьох поколінь українців проти своїх загарбників полинула у всі куточки світу. Тепер її можна почути не лише українською, а й грузинською, англійською, німецькою, французькою та іншими мовами.

У наші дні пісню першими заспівали український співак Андрій Хливнюк і гурт «Пінк Флойд» (Pink Floyd), згодом – багато інших виконавців, дорослих і дітей, у різних куточках світу. 28 червня, у День Конституції України, понад 1000 українців та іноземців із 47 країн встановили світовий рекорд, одночасно виконавши бойовий шлягер «Ой, у лузі червона калина». Українці вірять, що пісня про червону калину допомагає їм здобувати перемогу над ворогом.

Джерела:

<https://www.istpravda.com.ua/columns/2022/04/23/161248/>

<https://1plus1.ua/novyny/u-den-konstitucii-ukraini-u-lvovi-vstanovili-svitovij-rekord-pisnu-oj-u-luzi-cervona-kalina-zaspivali-odnocasno-1086-ludej>

<https://1plus1.ua/novyny/oj-u-luzi-cervona-kalina-tekst-ta-istoria-gimnu-ukrainskih-sicovih-strilciv>

<https://history.rayon.in.ua/topics/517501-chervona-kalina-spogadi-pro-avtora-boyvogo-shlyagera-vid-yogo-pravnuchki-ta-druga-rodini>

На етапі ознайомлення з текстом можна застосувати методичний прийом «читання з маркуванням» [4, с. 95–96] – студенти не лише читатимуть та звертатимуть увагу на незнайому лексику, а й маркуватимуть певні фрагменти прочитаного

символами: «+» – знайоме, «-» – незнайоме, «!» – цікаве, «?» – незрозуміле тощо, а згодом обговорять це у групі.

Після прочитання тексту даємо завдання на перевірку розуміння його змісту.

<p>Завдання 7. Знайдіть у словнику тлумачення до незнайомих слів, що трапилися вам у тексті, та складіть із ними речення.</p>	<p>Завдання 9. Виберіть правильний варіант відповіді:</p> <ol style="list-style-type: none"> Пісня «Ой, у лузі червона калина» – це: <ol style="list-style-type: none"> гімн України; гімн Українських Січових стрільців; українська народна пісня про кохання. Вперше у 20-му столітті пісню почули: <ol style="list-style-type: none"> глядачі вистави «Сонце руїни»; слухачі концерту патріотичної пісні на радіо «Свобода»; глядачі прем'єри фільму «Тіні забутих предків». «Ой, у лузі червона калина» – дуже давня пісня, вона відома ще з: <ol style="list-style-type: none"> княжої доби; дохристиянського періоду; часів козаччини. На платівку пісню вперше записали: <ol style="list-style-type: none"> у США; в українському місті Львові; в Канаді.
<p>Завдання 8. Розставте пункти плану до тексту у правильній послідовності:</p> <ul style="list-style-type: none"> Світовий рекорд. Надзвичайна любов українців до пісні. Перші записи на платівках. Відродження пісні в добу Незалежності України. «Ой, у лузі червона калина» співає весь світ. Римейк, що став гімном. На устах воїнів Другої світової війни. 	

	<p>5. Після Другої світової війни з піснею трапилося прикра історія:</p> <p>а) загубилися всі її записи; б) вона перестала бути популярною; в) радянська влада заборонила її виконання.</p> <p>6. Одного дня понад 1000 українців із різних країн одночасно виконали Ой, у лузі червона калина». Це було в:</p> <p>а) День Конституції України (28 червня); б) День Державного прапора України (23 серпня); в) День Незалежності України (24 серпня).</p>
--	---

Наступний етап – робота з текстом пісні «Ой, у лузі червона калина». На цьому етапі застосовуємо аудіовізуальний метод, що дасть змогу, послухати та, за необхідності, вивчити пісню й віртуально зануритися в перебіг подій, які зро-

били її музичним символом опору українців у боротьбі з окупантами. Після аудіювання виконуємо завдання на візуальне запам'ятовування тексту музичного твору та розвиток комунікативних навичок.

<p>Завдання 10. Послухайте пісню «Ой, у лузі червона калина» за запропонованими (або іншими) покликаннями: https://www.youtube.com/watch?v=V7XXz7Sn6kw; https://www.youtube.com/watch?v=wOXPoZuMrpA; https://www.youtube.com/watch?v=jpb5mltwBr4; https://www.youtube.com/watch?v=ZhgKnMySv4s; https://www.volynnews.com/news/all/u-rivnomu-115-hitarystiv-odnochasno-zahraly-oy-u-luzi-chervona-kalyna/; https://www.youtube.com/watch?v=YzNstXC2LJ0.</p> <p>Поміркуйте, яке виконання вам більше до вподоби? Чому?</p>									
<p>Завдання 11. Відтворіть куплет пісні, з'єднавши частини речень. Доберіть синоніми до слів у колонці справа. Як гадаєте, що символізує <i>калина</i> в цьому пісенному тексті?</p> <table border="1" style="width: 100%;"> <tr> <td>Ой у лузі червона калина</td> <td>зажурилася</td> </tr> <tr> <td>Чогось наша славна Україна</td> <td>розвеселимо</td> </tr> <tr> <td>А ми тую червону калину, гей-гей,</td> <td>похилилася</td> </tr> <tr> <td>А ми нашу славну Україну,</td> <td>підіймемо</td> </tr> </table>		Ой у лузі червона калина	зажурилася	Чогось наша славна Україна	розвеселимо	А ми тую червону калину, гей-гей,	похилилася	А ми нашу славну Україну,	підіймемо
Ой у лузі червона калина	зажурилася								
Чогось наша славна Україна	розвеселимо								
А ми тую червону калину, гей-гей,	похилилася								
А ми нашу славну Україну,	підіймемо								
<p>Завдання 12. Поміркуйте, чи є у вашій національній культурі пісня, яку знають у різних країнах світу. Що зробило її популярною?</p>									
<p>Завдання 13. Складіть історію своєї улюбленої пісні.</p>									

Запропонований перелік завдань можна змінити чи доповнити відповідно до потреб іншомовців, які вивчають УМІ.

Висновки. Описана у статті методична модель, що охоплює всі види мовленнєвої діяльності, ґрунтується на низці методів і методичних прийомів, зокрема аудіовізуальному, читання з маркуванням, виконання вправ, складання сенкану. Вона дає змогу не лише поглибити знання з УМІ шляхом вивчення історії створення та популярності відомої у світі української народної пісні, а й побіжно ознайомитися з постатями відомих культурних діячів, військовими формуваннями, державними святами, що особливо важливо в контексті осмислення сучасних подій, до яких прикута увага цілого світу, та популяризації української культури за межами України.

Перспективу подальших досліджень бачимо в науково-методичних розвідках, присвячених пісенним текстам відомих українських композиторів, зокрема В. Івасюка, П. Майбороди, О. Білаша, С. Сабадаша та ін.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Андрющенко В. Пісенна творчість нашого народу. *Голос України*. 20 січня 2020. URL: <http://www.golos.com.ua/article/326758>.
- Антонів О. Українська пісня як об'єкт вивчення в іншомовній аудиторії. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2009. Вип. 4. С. 206–211.
- Василько З. Лінгвокультурні особливості етносимвола «соловей». *Українська мова поза межами України* : матеріали Міжнар. наук. конф. Тека Komisji Polsko-Ukraińskich związków kulturowych.

Lublin, 2012. Vol. VII. S. 184–190. URL: <https://journals.pan.pl/Content/93547/mainfile.pdf> (дата звернення: 23.08.2022).

4. Вітюк В. Застосування методичних прийомів розвитку критичного мислення студентів під час вивчення правопису української мови. *Молодь і ринок*. 2020. № 1 (180). С. 93–98. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/195960/196275> (дата звернення: 16.09.2022).

5. Горда О. Застосування методичного прийому «сенкан» на заняттях з української мови як іноземної. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія «Філологія»*. № 39. Т. 2. С. 116–118. URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v39/part_2/31.pdf (дата звернення: 09.09.2022).

6. Денга О. Використання пісень на уроках української мови як іноземної. *Матеріали III міжнародної науково-методичної конференції «Актуальні питання організації навчання іноземних студентів в Україні»*, 18–20 травня 2016 р. Тернопіль, 2016. С. 175–177. URL: http://elartu.tntu.edu.ua/bitstream/123456789/16994/2/Conf_2016_Denga_O-Using_songs_on_the_lessons_175-177.pdf (дата звернення: 18.08.2022).

7. Лещенко Т. О., Самойленко І. В., Юфименко В. Г. Формування лінгвокраїнознавчої компетенції іноземних студентів медичних ВНЗ засобом україн-

ської пісні. *Творчість Раїси Кириченко в культурному просторі України на покордонні ХХ–ХХІ століть*: зб. наук. пр. / ред. Г. О. Кудряшов. Полтава, 2013. С. 253–263. URL: <http://elib.umsa.edu.ua/jspui/bitstream/umsa/2659/1/Formuvannya.pdf> (дата звернення: 23.08.2022).

8. Мартинишин Н. М. Заняття з української мови як іноземної для дітей на основі анімованих пісенних текстів. *Українська мова у світі*: зб. мат. V Міжнар. наук.-практ. конференції. 2018. С. 90–95. URL: <https://miok.lviv.ua/wp-content/uploads/2019/01/Збірник-Конференції-2018.pdf> (дата звернення: 27.04.2022).

9. Назаревич Л. Т., Денисюк Н. Р. Пісенна творчість – компонент методики навчання української мови як іноземної. *Актуальні проблеми лінгводидактики в сучасному освітньому середовищі*: матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. (з міжнар. уч.), м. Тернопіль, 6 листопада 2020 р. / за заг. ред. Г. І. Дідук-Ступ'як, Т. М. Миколенко, М. В. Пігур. Тернопіль, 2020. С. 95–97. URL: http://dSPACE.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/16568/1/nazarevuch_l.pdf. (дата звернення: 23.08.2022).

10. Пальчикова О. О. Реалізація крос-культурного підходу до навчання української мови іноземних студентів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2016. 255 с. URL: <http://elibrary.kdpu.edu.ua/handle/0564/401> (дата звернення: 17.08.2022).